

چکیده مقالات فارسی

همایش بین‌المللی

کالبدشکافی سیاست
انگلیسی‌ها در ایران
(1800-2012م)

به کوشش
دکتر حسین احمدی

بایبز 1392

د
ر
ا
ی
ر
د
ک
ت
ر
ا
ح
م
د
ی

چکیده مقالات فارسی همایش بین‌المللی
کالبدشکافی سیاست انگلیسی‌ها در ایران
(1800-2012م)
دکتر حسین احمدی

مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر
تهران، خیابان ولیعصر، خیابان شهید فیاضی (فرشته)، نبش چناران،
شماره 15
صندوق پستی: 19395/1975 تلفن: 22003469 داورنگار: 22602096
پست الکترونیکی: info@iichs.org نشانی وب:
<http://www.iichs.org>
حروفچینی و صفحه آرایی: مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران
لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپ اسری
چاپ اول: 1392
تعداد: 1000
شابک: 978-964-2834-56-3

فهرست مطالب

- 19..... مقدمه
- بررسی نقش انگلیس در شکل‌گیری کودتای 1299 (ه. ش) و روی کار آمدن رضاشاه) بر اساس نظریه پیوستگی
- 23..... *جیمز روزنا / مادی آخوندی*
- انگلستان و ساختار میلیتاریستی در ایران دوره پهلوی اول / *حسن آرایش؛ جلیل حبیب‌پاشا ممدانی؛ سید رضا رحیمی عماد*
- 25.....
- ماهیت تشکیلات فراماسونری و نقش انگلستان در ایجاد آن / *حسن آرایش؛ سید رضا رحیمی عماد؛ مجید خسروی‌زاده*
- 26.....
- اقدامات بریتیش پترولیوم در دریای خزر / *مرضیه آروم مدارس و میسیونرهای انگلیسی در ایران / فاطمه آقاخانی*
- 29.....
- نقش انگلیسی‌ها در انعقاد عهدنامه گلستان / دکتر *جعفر آقازاده*
- 30.....
- نقش انگلیس در سرکوبی عشایر توسط رضاخان / *زمره ابراهیمی*
- 31.....
- مشروطه ایران؛ قربانی رقابت انگلیس و روسیه (بررسی سیاست‌های دولت بریتانیا، از دوران پیش از مشروطه تا / *محمدتقی ابراهیمی خوجین*
- 32.....

18 چکیده مقالات فارسی همایش بین‌المللی کالبدشکافی سیاست انگلیسی‌ها در ایر

- فرقه‌سازی ترفند استعمار؛ نگاهی به روابط فرقه
اسماعیلیه و انگلیسی‌ها در دوره قاجار / دکتر عباس
سرافرازی 213
- نقش انگلیسی‌ها در اختلافات مرزی بین ایران و افغانستان (با
تکیه بر حکمیتهای سه‌گانه مالکین، گلد اسمیت و مک ماهون) /
دکتر کریم سلیمانی؛ معصومه نیرآبادی 215
- انگلستان و سقوط جمهوری مهاباد / آرمان سلیمی؛ شهرام
خزایی؛ حسن آرایش 216
- سیاستگذاری نفتی انگلیس در خلیج فارس در عهد
رضاشاه / مریم سلیمی مفرد 217
- تقابل، رقابت و تعامل انگلیس با آلمان در دوره پهلوی
اول / سمیه سوری؛ سمیرا بیگمردی 218
- بررسی تأثیر اقدامات ادوارد براون بر جامعه ایران
/ فرهاد سهامی ابرامیمی 219
- سازش سیاسی - اقتصادی انگلستان با آلمان در ایران
(بین دو جنگ جهانی) / ابوالفضل شامسون‌پور 220
- نقش انگلیس در تحکیم و ایجاد دو فرقه بهائیت و
وهابیت و تأثیرات آن در اوضاع داخلی ایران / زمره
شبان‌ثانی؛ راضیه فرستاده 221
- نقش انگلیسها در کودتای سیاه (کودتای 1299ش) و
روی کارآمدن رضاخان / علی شجاعی‌فرد؛ مؤکمان کرانی 222
- نقش مراجع در مقابله با سیاستهای استعماری انگلیس
در دوران پهلوی اول / حسن شرافتی 224
- موضع یکپارچه مراجع دین در برابر اشغال عراق در جنگ
جهانی اول 1914-1918م / محمد حاتم‌الشرع 226
- نقش شرکت انگلیسی کانال سوئز در پیدایی جماعت اخوان المسلمین
در مصر / سید محمد شرف‌الدین 228
- وضعیت زن در اجتماع ایرانی / فرزانه شریفی 231

فرقه‌سازی ترفند استعمار؛ نگاهی به روابط فرقه اسماعیلیه و انگلیسی‌ها در دوره قاجار

دکتر عباس سرافرازی¹

اقدامات آقامحمدخان قاجار در گرجستان و قتل‌عام‌هایی که در تفلیس صورت پذیرفت اروپاییان خصوصاً انگلیسی‌ها را در ارتباط با ظهور یک جهانگشای صاحب قدرت در مشرق زمین حساس نمود، مقاومت یازده‌ساله ایران در مقابله با روسها که با بسیج مردمی و فتاوای جهادی علمای ایران صورت پذیرفت و همچنین مخالفتی که مردم و علما در مقابل رخنه و نفوذ اروپاییان با کشتن گریبایدوف و 35 عضو سفارت روسی انجام دادند، روسها و انگلیسی‌ها را به این فکر واداشت که بایستی وحدت مذهبی را که در ایران شکل گرفته با ایجاد فرقه‌گرایی و فرقه‌سازی مذهبی با مشکل مواجه سازند، قصد استعمارگران آن بود که با به وجود آوردن مذاهب و فرقه‌های جدید مانند بهائیت و احیای برخی فرقه‌های قدیمی مانند اسماعیلیه از شکل‌گیری یک دولت قدرتمند در ایران جلوگیری به عمل آورند به این خاطر با دخالت انگلیسی‌ها حرکتهای مشکوکی صورت پذیرفت

---

1. دانشیار تاریخ عضو هیئت علمی و مدیر گروه تاریخ دانشگاه فردوسی مشهد.

که منجر به قتل شاه خلیل‌الله رهبر فرقه اسماعیلیه در یزد شد.

پس از این ماجرا فرزند وی آقاخان محلاتی تحت حمایت انگلیسی‌ها واقع گردید و او را وادار به شورش نمودند که قصد تجزیه بلوچستان و تجزیه هرات و تشکیل یک حکومت را هرات را نمود وی سه مرتبه با حمایت انگلیسی‌ها شورش کرد. آقاخان محلاتی مزدور و مزدبگیر انگلیسی‌ها بود که خود نیز بر این مسئله در کتاب خویش به نام عبرت‌افزا اعتراف دارد و اسناد و نوشته‌های انگلیسی‌ها نیز این امر را تأیید می‌کند.

این پژوهش در صدد است که ارتباط اسماعیلیه با انگلیسی‌ها و افتادن آنان به دامن استعمارگران را که تا امروزه ادامه دارد و همچنین عوامل مؤثر در شورش‌های اسماعیلیه و پیامدهای این عصیان او اهداف انگلیسی‌ها از حمایت از حمایت آقاخان محلاتی و نقش آنان در دسیسه جدایی و انتزاع بلوچستان و هرات از ایران را مورد بررسی و امعان‌نظر قرار دهد.

واژگان کلیدی: استعمار - انگلیس - اسماعیلیه -
ایران - آقاخان محلاتی